

Münafıklık

<http://www.herkul.org/bamteli/nifak/>

Sorular:

1. Münafıklığın alametleri nelerdir?
2. Hadislerde mumun ve munafik nelere benzetilmiştir? Nicin?
3. Efendimiz (SAV) munafıklara nasıl davranmıştır? Nicin?

Münafık

Nifak, kelime manası itibariyle, yolun bir ucundan girip diğer tarafından çıkmak demektir. Dinimizde kullanılmasının bu mana ile yakından ilgisi bulunmaktadır. Münafık dine girdiğini iddia ettiği halde dinden çıkmış, kafir özelliği taşıyan kimsedir. Münafıklar, zahiren Allah a ve Peygamberimiz a.s a inanmış görünen ama gerçekte kalben inanmayan kimselerdir. Bunlar, dinin emirlerini de kalpten inandıkları için yapmazlar, yalnızca mümin ve müslüman kimselere inanmış görünmek için yaparlar. Onların ruh durumlarını en güzel, Bakara suresinin 8 ile 20. ayetleri arasında Allah ımız tarafından anlatılmıştır.

Münafıkların özellikleri ve psikolojik halleri en detaylı biçimde bir de Tevbe suresinde anlatılır. Onlar, müslüman olduktan sonra küfretmiş kimselerdir, ve Allah a yalan yere yemin etmektedirler (Tevbe 9:66, 74)

Kur'an da Münafıkun (Münafıklar) suresi bulunmaktadır (63. sure). Bu surede anlatıldığına göre münafıklar, Allah a iman ettiklerine, müslüman olduklarına dair inançlı insanlara mümin olduklarına dair yemin ederler. Ancak onlar gerçekte inanmamışlardır. Müslümanlardan ayrıldıktan sonra, gönülleri kimlerle beraber ise onlara giderler. Onlarla beraber olmaktan hoşlanırlar (Bakara suresi 2:14). Ama küçük çıkarlar umdukları için de açıkça müminlerden ayrı imiş görünmek istemezler. Münafıkların en belirgin özelliklerinden birisi de süslü ve ikna edici söz söyleme kabiliyetleridir. Böylece, müminleri kandırdıklarını düşünürler (Munafikun suresi 63:1-4)..

Münafıkları en belirgin özelliklerinden birisi, inanan insanları küçümsemeleri ve aşağılayıcı sıfatlarla müslümanları anmalarıdır (Bakara 2:13). *“Allah onları kesinlikle bağışlamayacaktır..”* (Münafıkun, 63:6).

NİFAK

İnanmadığı halde inanıyor görünmek, akide ve düşüncelerinde münkir olmasına rağmen farklı bir tavır ve kanaat sergilemek, her zaman duruma göre hareket edip sürekli iki yüzlü davranmak demek olan nifak; ferdî, içtimaî bir riyakârlık ve bir ruh hastalığıdır. Bu hastalığı taşıyan mürâî ve münafık, her zeminde ayrı bir tavırda bulunur, her yerde farklı bir görüntü sergiler ve o rengârenk davranışlarıyla âdeta birkaç hayatı iç içe birden yaşar. Münafığın gerçek renginin ne olduğunu, ne

türlü bir düşünce ve kanaat taşıdığı kestirmek çok zor; hatta imkânsızdır. O, kendine göre ters görüp "öbürleri" dediği hemen herkese karşı düşmanca duygular besler.. onlar hakkında açık-kapalı kötülük düşünür. Ama bu duygularını her zaman dışarı vurmaz; gerektiğinde hakikî hislerini gizleyerek onların düşünce ve kanaatlerine saygılı görünür.. onlara karşı olabildiğince yumuşak davranır.. ve onlardan biriymiş gibi hareket eder. Ne var ki o, hemen her zaman, içten içe de güm güm gümler ve mevhum hasımları için ne komplolar ne komplolar plânlar.. plânlar da, hasım kabul ettiği kesim veya kimselerin sıkıntılı hâl ve kritik durumlarında gerçek niyetini hemen ortaya koyuverir. Sonra da başkalarının, "hüsnüzan"na binâen ardına kadar açık bıraktıkları kapıdan içeriye girerek akla-hayale gelmedik kötülüklerin hepsini yapar. Din, iman düşmanlarının açıktan açığa diyanet ve mukaddesata sürekli hücum etmelerine karşılık o, çok defa dinî, millî ve vatanî değerlere saygılı görünerek her zaman ehli imanı aldatmaya çalışır.. her zaman sinsî davranır ve moda tabiriyle "takiyye"lerde bulunur.. yerinde herkesi dostça kucaklar ama, fırsat bulunca da arkadan hançerlemeyi ihmal etmez.

Münafık, konuşurken yalan söyler; bugün vefa sözü verdiği bir konuda bakarsınız, ertesi gün hemen sözünden döner; sizin itimat ve güveninize hıyanetle karşılık verir ve hemen her zaman en haince düşmanlık duygularını dostane tavırlar içinde icra eder. Bu itibarla da o, din, iman ve Kur'ân düşmanı bir münkirden daha tehlikelidir; tehlikelidir zira, sizin gibi düşünüyor görünüp, düşmanca duygulara karşı tedbirli olma ve teyakkuzda bulunma hislerinizde gevşeklik hâsıl ederek yanınıza kadar sokulur, yüzünüze güler; fırsat bulunca da yılan gibi ısırır ve akrep gibi de sinsice sokar.

Münafık, aslında hiçbir şeye inanmadığı halde, duruma göre "Benim Allah'a ve âhîret gününe inancım tamdır" diyerek kendine mü'min süsü verir ve her zaman ehli imanı aldatmaya çalışır. Ne var ki, her aldatma hareketinde aldanana da onun kendisidir; zira mü'minler firasetlidirler ve imanın nuru ile, gördükleri her şeyi doğru görürler.. "Evet ehli iman ne kadar âmî ve cahil de olsa, akli derketmediği hâlde, kalbi öyle hodfuruş adamları gördüğünde soğuk görür ve onlardan nefret eder." (Mektubat). Kur'ân-ı Kerim bir yerde kendi kendini aldatan bu tip kimseleri şöyle resmeder: "Öyle insanlar da vardır ki bunlar, Allah'a ve âhîret gününe inandık derler; oysaki bunlar asla inanmış değillerdir (inanmış değillerdir ama, akılları sıra böyle yapmakla) Allah'ı ve ehli imanı aldatmayı kurarlar. (Aslında onlar bu tavırlarıyla sadece) kendi kendilerini aldatmışlardır, ama bunu fark edemezler."(Bakara, 2/8-9). Yine Kur'ân'ın tespitine göre bunlar, kalben hasta kimselerdir. Hisleri malûl, idrakleri tutarsız, şuurları kapalı, iradeleri de nefsanî temayüllerinin emrindedir. Vicdanî mekanizmalarıyla tamamen meflûç olan bu insanlar, hastalıkları ile o kadar uyumuşlardır ki, onları tedavi etmeye kalksanız tepki alırsınız, ilâç verseniz tokat yersiniz, kurtarmak isteseniz hakarete maruz kalırsınız

Onlarla karşılaştığınızda yer yer kendinizi tam bir mülhit ve münkirle, zaman zaman da bir reybî (şüphecî), bir sofistle (safsatacı, mugalâtacı) yüz yüze gelmiş sanır ve irkilirsiniz. Münafığın bu hastalığı bazen öyle şiddetli bir şüphe, bir kuşku ve bir telâşa dönüşerek dışarıya vurur ki, onun o hâli karşısında ürpermemek elden gelmez. Bu hasta ruh, her zaman fevkalâde bir korkuyla sarsılır; çok defa da içine kapanarak kendine göre mevhum düşmanlar icat eder ve bu mevhum düşmanlar karşısında tir tir titremeye durur. Bazen münafık, her ses ve her sözden irkilir, her hareketi kendi

aleyhinde bir tecavüz hamlesi gibi görür, her kıpırdanışı da kendisine karşı bir baskın teşebbüsü şeklinde yorumlar ve bar bar bağırarak etrafında kıyametler koparır. Böylelerinin bu garip görüntü ve ruh hâletleri Kur'ânı Kerim'de şöyle tasvir edilmiştir: "Sen onları gördüğünde kılıkları kıyafetleri karşısında hayrete düşer (ve bunları bir şey zannedersin); konuşmaya kalktıklarında (kendilerini dinletirler), sen de dinlersin. (Ne var ki bu kimseler, ruh dünyaları itibarıyla) içleri bomboş kuru kütükler gibidirler. Her sestem ürker, her sayhadan pirenir ve her şeyi aleyhlerinde sanırlar."(Münâfıkûn, 63/4). Bazen de o, bir orada bir burada bulunma telâşıyla sürekli kararsız davranır, tereddütlerle dolar-boşalır, her şeyi ve herkesi farklı görür, farklı yorumlar, hiçbir şeye ve hiçbir kimseye karşı güven duymaz. Bu gibi durumlarda eğer güçlü ise, hasım kabul ettiği cepheyi hem kendinin, hem sistemin, hem bütün insanlığın düşmanı gibi gösterir.. gösterir ve değişik vehimlerle, ihtimallerle zihninde mahkum ettiği bu mevhum cephe insanlarını hemen bitirmek veya bitirtmek ister: çığırtkanlık yapar, iftiraya tezvire başvurur, moda tabiriyle yargısız infazlarda bulunur ve ne yapıp yapıp onların hakkından gelmeye çalışır. Hele bir de medyatik gücü varsa, o ipe-sapa gelmeyen vehim ve kuruntularıyla haftalarca, hatta aylarca kamuoyunu meşgul eder, hem öyle bir eder ki, yığınlar artık başka şey düşünemez hâle gelirler. Eğer güçsüz ve bunları yapabilecek durumda değilse, vehimlerinin bağrında besleyip büyüttüğü o düşman kampı karşısında, riyâdan tabasbusa, tabasbustan da aldatmaya her türlü melânete başvurur, her zaman iki yüzlü davranır -birkaç yüzlü de denebilir-. Ve kafasında kurduğu vehmî cepheler arasında sürekli gelgitler yaşar, herkese ayrı bir yüz gösterir ve tipik bir yüzsüzlük örneği sergiler. İlâhî Beyan'da onun bu zikzakları ve yüzüp gezmeleri ise şöyle seslendirilmiştir: "Bu hâlleriyle onlar, mü'minler ve münkirler arasında mütemâdî gelgitler yaşarlar; ne sonrakilerle tam bütünleşebilirler ne de öncekilerle. Her kimi de Allah şaşırtmışsa, artık sen ona çare bulamazsın."(Nisa, 4/142).

Münafığa göre, tek doğru insan kendi, tek doğru düşünce de onun düşüncesidir. Evet ona göre, doğrunun biricik mikeyası onun çarpık kriterleri, müşevveş şuuru, endazesiz idraki ve her zaman yanıltan hisleridir. Varlığı ve varlığın perde arkasını böyle bir ruh hâletiyle değerlendiren -bilhassa "temâşâ eden" demiyorum- böyle bir hasta ruh nazarında, her nesne olduğundan çok farklı ve hemen herkes de, kendisinden endişe duyulması icap eden potansiyel bir düşmandır. Evet ona göre, bütün bir fizikî dünya ve onun metafizik buudu, yerlerigökleri, ayları-güneşleri, yıldızları-nebulaları, dağları-dereleri, ovaları-obaları, bağları-bahçeleri, canlıları-cansızları, insanları ve hayvanlarıyla simsiyah bir fon üzerinde aldatan yalancı ışıklar, ürperten resimler ve ruhlara dehşet saçan görüntülerden ibarettir. O, ruhundaki maraz ve mizacındaki inhiraftan ötürü, âfâkî ve enfüsî her hâdiseyi, sisli-buğulu, tozlu ve dumanlı görür: öyle ki, onun o zifirî düşünce karanlığında, bazen iman ve imanın vadettikleri, Allah'la insanın Hâlık-mahlûk münasebetleri, ruhun ebediyet arzusu ve ukbâ mülâhazaları üzerinde ya hiç durulmaz ya da onun vicdanını saran sis ve dumandan ötürü kat'iyen oldukları gibi hissedilmezler. Bazen de o, irâdî olarak bunları hissetmemek için kendini keyiflere, neş'elere, eğlencelere ve oyunlara salar ve âdeta bütün insanî derinliklere karşı hep kapalı kalmak ister; ister de, daliverir cismanî zevk ve safâya, şehvete, hevâyâ ve en derin uykulara.. sonra da kaçar, aklının getirip önüne serdiği realitelerden, mantıkî istidlâl ve

istinbatlardan. Vehimlerle oturur kalkar.. sırf kuruntularını yaşar.. ve bu öldüren kâbustan uzaklaşmayı da asla düşünmez/düşünemez.

Münafık nazarında, insanı yükselten gerçek değerlerin ve insanoğlunun Hak nezdindeki konumunun hiç mi hiç önemi yoktur. Onun için varsa da yoksa da zevk u safâ ve her çeşidiyle cismanî arzular: O, yaşamak için yaşar.. en değerli sermayesi olan ömrünü nefsanî isteklerinin ağında tüketir.. hayatını yolda bulmuş bir metâ gibi kullanır.. ölümü ve ötesini kat'iyen düşünmez.. ebedîlik vehmiyle sürekli değişik arzular arkasında koşar.. zevklerinin bulanmasından, bulandırılmasından fevkalâde rahatsızlık duyar.. ve hep keyiften keyfe, neş'eden neş'eye sıçrar durur; sıçrar durur da, bir gün realitelerle, tûl-i emellerini besleyen vehimlerinin delinebileceği endişesiyle tir tir titrer.

Münafık, kendi gibi düşünmeyenleri aptal ve beyinsiz kabul eder ve elinden geldiğince onlardan uzak durmaya çalışır. Meşrû-gayrimeşrû her vesileyi değerlendirir; çalar-çırpar.. haram-helâl demeden yer-içer; sonra da yan gelir kulağı üzerine yatar; yatar da cismaniyeti adına olsun, bunca nimetlerle kendini tanıttirmek isteyen Zât'ı bir kerecik olsun hatırlamaz; O'nu tanımayı, anmayı ve O'na teşekkür etmeyi asla düşünmez ya da düşünemez.. münafık, varlık-eşya-Yaratıcı konularında tutarsız bir yol takip ettiği gibi, insanlarla münasebetinde de fevkalâde bencil, hodgâm ve nefisperesttir: menfaat ve çıkarlarına dokunabilecekleri vehmiyle bazen, aynı kulvarda koşan herkesi, hatta en yakınlarını bile düşman kabul eder.. ve hemen onlara karşı savaş vaziyetine geçer; "harp hiledir" mülâhazasıyla entrikalar çevirir.. komlodan komploya koşar.. rakip ve düşman ilân ettiği kimseleri aldatmaya çalışır.. yalan, iftira, tezdîr gibi gayri insanî her yola başvurur.. ve başa çıkamayacağını anlayınca da, hemen taktik değiştirir ve onlardan biriyimş gibi görünmeye çalışır.. mü'minler arasına girer.. kendine onlardan daha iyi bir mü'min süsü verir ve onlarla bulunduğu sürece de, ayrı düşmemeye, farklı düşünmemeye dikkat eder.. hatta onlar üzerinde fevkalâde olumlu hisler uyarır. İnkârcılar arasına dönünce de, açıktan açığa küfrünü ilân ederek, onlardan daha ileri bir tavir sergiler.. hâsılı o, her ortamda farklı bir görüntü ve farklı bir düşünceyle renkten renge girer ve kılık değiştirir durur. Onun bu davranışlarıyla alâkalı Kur'ânî tespit de şöyledir: "Bunlar, mü'minlerle karşılaştıklarında, 'Biz de iman eden kimseleriz' şeklinde konuşurlar. Şeytanlarıyla baş başa kaldıklarında da, 'Emin olun, biz sizinle beraberiz; onlarla sadece alay ediyorduk' derler."(Bakara, 2/14).

Evet işte bu hâliyle münafık, hiçbir zaman kendi olamaz, sâbit bir kimliğe bağlı kalamaz ve bazı cinler ve şeytanlar gibi, her an ayrı bir şekil ve suretle insanların karşısına çıkar. O, hayatını farklı anlayışlara bağlı yaşadığından ötürü de, hemen her cepheye hem yakın, hem de uzak kalmaya ve iki cephe arasında ortak bir nokta bulup orada ayakta durmaya çalışır. Bazen de, böyle müşterek bir nokta bulabilme telâşıyla bir oraya bir buraya gelir gider.. sezilme endişesiyle korkular yaşar ve sürekli yalpa yapar durur. Bu şekildeki bir seciyesizlik, yaşana yaşana, zamanla onun mahiyetinin bir derinliği, daha doğrusu bir çukuru ve bir uçurumu şekline dönüşerek, onda ikinci bir tabiat hâlini alır.

Aslında her insan, bir hadisin de işaret ettiği gibi, doğarken, imana, itikada açık ve "insan-ı kâmil" olmaya müstaid olarak (İslâm fitratı üzere) doğar; onun daha sonraki menfî ve müspet

şekillenmesini ise, büyük ölçüde, ana-babası veya sosyal çevre belirler. Bu iki güçlü sâikle o, ya "a'lâ-yı illiyyîn"e doğru yürür ya da onca mükemmel donanımına rağmen, baş aşağı "esfel-i sâfilîn"e sürüklenir. Esfel-i sâfilîne sürüklenme, inançsızlıktan, iman etrafındaki şüphe ve tereddütlerden, Allah'tan gafil bulunmaktan, mânâya ve metafizik mülâhazalara karşı kapalı kalmaktan, bir kısım ahlâkî zaafılardan ve cismanî arzulara yenik düşmekten kaynaklanmaktadır. Bu sebep ve sâiklere daha başkalarını ilâve etmek de mümkündür. İlâveye gerek yok, bunlardan her biri bile tek başına, insanı/insanları yere serebilecek güçte bir hastalık âmildir ve böyle bir virüsü taşıyan kimsenin ayakta kalabilmesi de çok zordur. Bunların bütünüyle yaralanmış ve sarsılmış bir ruhun iflâh olması ise tamamen imkânsızdır. İşte böyle bir talihsiz, gün gelir bütün bütün istikrarını kaybeder.. özünden uzaklaşır.. vicdaniyla tenakuza düşer.. iman ve imana müteallik şeylerden sıkılır.. dinden diyanetten ürker.. kitaba kuşkuyla bakar.. doğruyu gösteren delil ve burhanlardan kaçır.. her gün ayrı bir havada yaşamaya başlar.. "Dün dündü, gelip geçti; bugün bugündür, mutlaka yaşamalı ve keyif çıkarmalı; yarınlar gelince, onlar da cismanî arzulara göre plânlanmalı ve gerisi düşünülmemelidir." der ve her şeyi içinde bulunduğu âna inhisar ettirerek, sınırsız sınırlandırarak ve geniş de daraltarak, ömrünü bir zamanzede olarak geçirir.

Münafık, ne toplumun islâhını düşünür ne de salâha alâka duyar; o, şahsî çıkar ve mutluluğunun -ona da mutluluk denecekse- dışında hiçbir şeyi önemsemez ve gözü hiçbir insanî değeri görmez; evet o, başkalarını düşünmez.. beraber yaşamasını bilmez.. paylaşmaya gelmez.. fedakârlıktan hiç anlamaz.. fazilete güler-geçer.. ve başkalarını yaşatma hissini aptallık sayar.. hatta bazen başkalarının saadetlerinden rahatsızlık bile duyabilir ve onlara karşı kötülükler plânlar.. onlar için hep fesat düşünür, ifsada koşar.. ve kendine ters gelen her şeye ve herkese ne amansız ne imansız taarruzlarda bulunur.. ona insanca davranması ve çevreyi yakıp yıkmaması söylenince de, hemen bir diğergâm islahçı gibi güler ve kendisinin tam bir salâh insanı olduğunu haykırır. Onun bu türlü iki yüzlülüğünü ise Kur'ân şöyle resmeder: "Onlara, 'Yeryüzünde ve insanlar arasında fesat çıkarmayın' dendiğinde, 'Biz barışçılarız; ve ortalığı düzeltmeden başka bir işimiz de yok.' derler."(Bakara, 2/11). Böyle der, fesadı da, salâhı da çarpıtarak demagoji yapmaya kalkarlar. Aslında hareketlerini kendi çıkarlarına bağlamış bulunan bu hasta ruhlara, kendi menfaatleri çerçevesindeki her şeyi salâh, aksini de fitne ve fesat sayarlar.

Evet münafıklar, bütün işlerini şahsî menfaatlerine bağlamışlardır. Çıkarları öyle davranmayı gerektirdiği bir yerde, rahatlıkla her türlü bozguncuyla anlaşılabilir, münkir ve mülhitlere arka çıkabilir ve bir müfsit, bir anarşist gibi davranmada da asla beis görmeyebilirler. Onlar, her konuya nefsanîlik açısından yaklaşır ve her şeyi egoizmaya bağlı değerlendirirler. Ölçüleri bozuk, kıstasları ayarsız, kriterleri de yanlıştır: akı, kara görür; güzele çirkin der; zulmü alkışlar, zalimle sarmaş-dolaş yaşar; ışığa söver, nura savaş açar; inanıp emniyet insanı olmayı aptallık sayar; hileyi, iğfali akıllılık kabul eder ve her işinde tahribin kolaylaştırıcılığına sığınarak güçlü görünmeye çalışır. Aslında, münafıkların kendi aralarında da sağlam bir birlikten söz etmek mümkün değildir; ama, doğruyu eğri, eğriyi doğru görme, münkeri mâruf, mârufu da münker bilme ve ehl-i imana karşı mütemadî kin duyma tabiatları, muvakkaten de olsa onları bir araya getirebilir. Ne var ki, böylesi bir beraberlik, kat'iyen kalbî bir beraberlik değildir; aksine onlar, duyguları ve düşünceleri itibarıyla hep bir dağınıklık örneği sergilemektedirler.

Münafıkların, iman, emniyet, tevekkül ve teslimiyet konularındaki tenakuzları da diğer çelişkilerinden farksızdır. Onlara iman deyince, "Şu aptalların inandığı gibi mi inanacağız?" derler. Böyle bir karşılık vermede Müslümanları hafife aldıkları açıktır. Ancak, onlar böyle bir mukabele ile, kendilerince daha farklı bir inanma şekli olabileceğini vurgulamak istemektedirler: evet onlar, aydındırlar, imanları, din telâkkileri ve İslâmî anlayışları da farklı olmalıdır (!) Onlar hakikî dindar (!), dinin emirlerini kemâl-i ciddiyetle yaşayanlarsa dinci -o da ne demekse!-, onlar samimî, her işinde Allah'ın hoşnutluğunu takip edenlerse istismarcıdırlar. Bu itibarla da onlar, dinî anlayış ve İslâmî telâkkilerinde kat'iyen başkalarıyla aynı seviyede olmazlar. Böyle bir eşitlik, onlar için zül, onların o modern "kast" anlayışları açısından da kendilerine hakaret ihtiva etmektedir. İşin doğrusu bunların, imanla da, tevekkülle de, teslimiyetle de alâkaları yoktur ama, açıktan açığa "inanmıyoruz" demeye cesaret edemediklerinden ötürü bu kabil demagojilere sapmaktadırlar.

Hâsılı münafıklar, güçlü kuvvetli olup fırsat da bulunca, açıktan açığa millî ve dinî değerlere karşı savaş ilân ederler. Zayıf düştükleri ya da toplumdaki tepki alabilecekleri durumlarda da, bir yandan akla-hayale gelmedik sinsi komplolarla düşmanlıklarını devam ettirirken, diğer yandan da, imandan, İslâmiyet'ten bahisler açarak dinin istismar edildiğinden dert yanar ve "Biz de mü'miniz, hem de hakikî mü'min" demeyi ihmal etmezler. Ancak böyle demeleri de fazla uzun sürmez. Kendileri gibi düşünenlerle baş başa kalınca, "Biz temelde sizinle beraberdik ama, inananlarla alay ediyorduk" -bu da yine Kur'ân'ın tespiti- der ve çıkarlar işin içinden.

Kur'ân, nifak çizgisi üzerinde daha geniş durur. Ancak, şimdilik biz böyle bir makalenin istiâp çerçevesinde kalarak, ondan pek az alıntıyla iktifa ettik. Küfür gibi nifakın da bütün hususiyetleriyle anlatılması koca bir mücellet ister. Onu da uzman araştırmacılar yapabilir.

Münafıklığın alametleri nelerdir?

Peygamber Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde: "Münafığın alameti üçtür. Konuştuğu zaman yalan söyler, va'dettiğini yerine getirmez ve emanete ihanet eder" buyurur.

Münafığı alamet ve işâretleriyle anlatan pek çok ayet-i kerime de vardır. Ancak biz burada sadece yukarıdaki hadisi tahlil etmek istiyoruz.

Birincisi: Konuştuğu zaman yalan söyler.

Yalan, birşeyin, hakikat-ı vücûduna muhalif beyanda bulunma, demektir ve dereceleri de oldukça çoktur. Bunlardan bir kısmı açık yalandır. Diyelim ki, önümüzde duran bir kırmızı halı var. Konuşurken "mavi halı serili" demek açıkça bir yalandır. Çünkü söylediğimiz söz vakî'e uygun düşmemiştir. İsterseniz mes'eleyi biraz daha hassasca ele alabiliriz. Diyelim ki saat dokuzda üç dakika var. O esnada birisi size saatin kaç olduğunu sordu. Siz de "saat dokuz" dediniz, işte bu bir yalandır. İşin doğrusu o esnada saatiniz kaç gösteriyorsa onu aynen ifade etmektir. Bir kısım beyanlar da vardır ki, onlar da zımnî yalan sayılırlar. Meselâ; hizmet içi mes'elelerde, başkalarının kuvve-i maneviyesini takviye adına anlatılan şeyler bazen abartılarak anlatılır; bu bir mübalağadır ve zımnî yalandır. Hatta bu gibi yalanlar, mübalağalar gayretullaha dokunabilir, dolayısıyla da o

işin bütün bütün bereketini alır-götürür. Bundan başka da rûhlar ve rûhanîler bundan ızdırap duyarlar. Kalbî ve rûhî hayat hazan görmüş gibi yaprak yaprak sararır ve solar. Şimdi, eğer bir insan bu türden bile olsa, yalan söylüyorsa, o insanda münafıklıktan bir alâmet var demektir.

İkincisi: Va'dettiğinde yerine getirmez.

Buna, söz verip sözünden dönme de diyebiliriz ki, en basit şekliyle randevulaşmalarda gecikmeler buna iyi bir misal teşkil eder. Oysa ki, bu türlü durumlarda ihtimaller önceden nazara alınmalı ve söz verilirken mutlaka gecikme payı düşünülerek verilmelidir. Aksine daha sonraki mazeretleri, eğer olağanüstü bir durum söz konusu değilse, meşru kabul etmek mümkün değildir. Bunu derken hemen hatırıma Mehmet Akif'e âit bir anekdotun geldiğini kaydetmek istiyorum: Meşhurdur, Merhum Akif, Fatin Hoca'yla randevulaşır. Fakat hoca, söz verdiği vakitte oraya gelemez. Bunun üzerine Akif geri döner ve üç ay kadar Fatin Hoca'yla görüşmez.

Va'dinde durmamak adına yukarıda söylediğimiz hususlar, "hulfü'l-va'd"ın minimumu sayılır. Şimdi, bu minimum noktadan alıp işi kâdeme kâdeme daha ileri safhalara götürebiliriz ki, bunların hepsi birer hulfü'l-va'ddir ve münafık alâmetlerindedir.

Üçüncüsü: Emanete ihanet eder.

Bu mes'eleyi, sadece kendisine tevdi edilen bir maddeyi koruyamama veya ona kasıtlı ihanette bulunma şeklinde anlama eksik olur. İnsana tevdi edilen herşey, her sorumluluk bir yönüyle, korunması gerekli olan emanetlerdir. Onun için de insan düşünüp-taşınıp götüremeyeceği yükü, tâ baştan kabul etmemelidir. Zaten Efendimiz de emanetin korunamayışını bir kıyamet alâmeti olarak saymaktadır. Demek ki dünya nizamıyla emanetin korunması birbiriyle çok yakından alâkalı şeyler.

Bir başka yerde emanetin korunamaması, yine Efendimiz'in dilinde işin ehil olmayana verilmesi şeklinde de yorumlanır ki, bu da hıyanet çeşitlerindedir ve dolayısıyla da nifak alâmetlerinden sayılmıştır.

Bir başka hadiste Efendimiz nifak alâmetine bir dördüncüsünü de ekler. O da fücürdür. Fücür, sorumsuzca her türlü günaha inhimak demektir.

İşte bu üç veya dört alâmetten her biri, nifaka âit bir alâmet ve işâret kabul edilmiştir. Durum böyle olunca, bir insan, İslâm'a âit yapılması gerekenlerin bütününü yapsa da, kendisinde bu alâmetlerden biri bulunduğu takdirde, o insanın nifakla bir bağlantısı var demektir.. ve mes'eleyi hafife ircâ etmek de imkânsızdır. Üstad Bedüzzaman'ın da dediği gibi "her günahdan küfre giden bir yol vardır." Eğer işlenen günahın hemen ardından tevbeyle devam edilmemesi halinde ise kalp kararır, rûh kasvete bürünür. Bu durum devam etmesi halinde ise kalbe mühür vurulması kaçınılmaz olur. İşte insan, her nifak alâmetini böyle düşünmeli ve onun küfre giden bir yol olabileceği endişesi içinde bulunmalıdır.

M. Fethullah Gülen

Resûlullah'ın münafıklarla ilişkileri nasıldı?

Münafık kelimesi “en-nefekü” kelimesinden türeyip köstebek deliği anlamına gelmektedir. Buna göre köstebegin yuvasına bir taraftan girip öbür taraftan çıktığı gibi, münafık da İslâm'a bir taraftan girip öbür taraftan çıkmaktadır. Yani, küfrünü gizleyip inandığını izhâr etmektedir.

Bir düşünce, dava, ideoloji, siyasî veya fikrî hareket başarıya ulaştığı zaman nifâk ortaya çıkmaya başlar. Hz. Peygamber döneminde de nifâk, müslümanların çok sıkıntı çektikleri ve güçsüz oldukları Mekke'de değil, Medine'de görünmeye ve etkili olmaya başlamıştır. Bu hareketin Medine'de ortaya çıkışının sebebi açıktır. Allah Resûlü ve ilk müslümanlar, Mekke'de bir kuvvet ve otoriteye sahip değillerdi ki, insanlardan bir grup, münafıkların yaptığı gibi, müslümanlardan korksun ya da onlardan menfaat beklesin, görünürde onlarla yakınlık kurmaya gayret etsin ve gizlice de onlara karşı komplolar hazırlasın, tuzaklar kursun... Mekkeliler ve özellikle de önde gelenleri Resûlullah'a karşı açıkça tavır koyuyor, gücü yetenler müslümanlara acımasız işkenceler yapıyor, çekinmeden İslâm davetine karşı koyuyorlardı. Öyle ki bazıları tehdit, zorlama, kandırma veya oyunlarla dinlerinden döndürülmek isteniyor, onlardan bazısı bu işkencelere dayanamayarak müşriklere karşı imanlarını gizlemek zorunda kalıyorlardı.

Ancak Medine'de ise durum tamamen farklıydı. Hz. Peygamber oraya hicret etmeden evvel orada kendisine Evs ve Hazreç gibi güçlü destekler bulmuş, İslâm orada yayılmadan ve onlardan tam emin olmadan hicret etmemişti. Bu arada inanmayanlar, ya cehâlet ve ahmaklıklarından, ya da kin, öfke ve inatlarından dolayı inanmıyorlardı. Şüphesiz onlar, Resûlullah'ın Medine'ye gelmesiyle, otorite ve iktidarlarının önüne geçildiğini gördüler. Ancak onların, Hz. Peygamber'e, Muhâcir ve Ensâr'dan olan müslümanlara düşmanlıklarını ve inkârlarını göstermeleri kolay değildi. İslâm'ın gün geçtikçe yayıldığını ve güçlendiğini gören ve her gün kendilerinden olan kimselerin azaldığına şahit olan bu kötü kalpli insanlar, sinsi sinsi düşmanlığa başladılar. Ancak bu düşmanlıkları da, gizliden gizliye yapıyor, dış görünüşleri itibariyle inanmış gözüküyorlardı. İşte bu insanlar, müslümanlara hep kötülük düşünmüş ve Resûlullah'ı en büyük düşman görmüşlerdir.

Münafıklar, müslümanların ibadetlerine görünüşte ve daima iştirak ederler ve el altından da entrika çevirmeye çalışırlardı. Bunlar, dıştan küfrü gerektiren bir şeyi göstermemeye çalışırlar ve yalnız görüntüyü muhafaza ettiklerinden dolayı -İlahî hikmet gereği- İslâm toplumundan çıkarılmazlardı.

Münafıklar, müminlerle yüz yüze geldiklerinde, ya menfaat icabı veya korkularından dolayı inançsızlıklarını gizleyerek mümin olduklarını söyler; ancak kendileri gibi kimselerle baş başa kaldıklarında, asıl hüviyetlerini ortaya koyarlardı: “Onlar, iman edenlere rastladıkları zaman: “İnandık!” derler. Fakat şeytanlarıyla yalnız kaldıkları zaman: “Biz, sizinle beraberiz. Biz sadece alay ediyoruz.” derler.” (Bakara, 2/14) “Üstelik iman edenlere rastladıklarında inandık derler, birbirleriyle baş başa kaldıkları zaman, “Rabbimizin huzurunda aleyhinize delil olarak kullansınlar diye mi tutup Allah'ın size açıkladığı gerçekleri onlara da söylüyorsunuz? Hiç aklınız yok mu be?” derlerdi.” (Bakara, 2/76)

Münafıklar, bu iki yüzlülüklerini hiçbir zaman elden bırakmıyorlardı. Resûlullah'ın yüzüne karşı öyle tatlı dilli konuşuyorlardı ki, görenler onların gerçekten Peygambere âşık olduklarını zannedirdi. Ancak onun yanından ayrılır ayrılmaz, hemen asıl hüviyetlerini açığa vuruyor, yeryüzünde fitne fesat çıkarmaya devam ediyorlardı. Kur'ân, onların durumlarını şu şekilde anlatmaktadır: "İnsanlardan öylesi vardır ki, dünya hayatı hakkındaki sözleri senin hoşuna gider. Ve o, kalbindekine Allah'ı şahit tutar. Hâlbuki o, İslâm düşmanlarının en yamanıdır. İş başına geçti mi yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak, ekini ve nesli helâk etmek için koşar. Allah ise bozgunculuğu sevmez. Ve Ona "Allah'tan kork!" denilince kendisini onuru işlemeye sevkeder. Cehennem de onun hakkından gelir. O, ne kötü bir yataktır." (Bakara, 2/204-206)

Kur'ân-ı Kerim'de, münafıkların inananlara verecekleri zararın büyüklüğünden olacak ki, onlarla ilgili birçok bilgi verilmiş, ayrıca onlar hakkında 63. sûre olan el-Münâfikûn Sûresi nâzil olmuştur.

Münafıkların Hz. Peygamber ve inananlara kurmaya çalıştıkları komplolardan biri, Resûlullah'ın hicreti esnasında yapmış olduğu mescidin yanında bir mescit daha yapmalarıydı. Onlar bununla, müslümanları parçalamayı hedefliyorlardı. Münafıklar bu mesciti tamamladıktan sonra, Resûlullah'ın gelip orada namaz kılmasını talep ettiler. Bununla onlar o binaya, bir şer'îlik kazandırmış olacaktı. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) bu taleplerini erteledi, daha sonra da vahiy inerek bu mescidin yapılmasındaki asıl amacın küfür ve inananları bölmek olduğunu ve oradan müminleri gözetleyeceklerini bildirdi. Bunun üzerine Resûlullah, ashaptan bazı kimseleri göndererek bu fesat yuvasının yıkılmasını emretti.

Münafıkların Resûlullah'a ve müminlere yaptıkları en büyük komplolardan biri de Hz. Âişe validemize çirkin iftirada bunmalarıydı. Hz. Peygamber, savaşa çıktıkları zaman, yanına eşlerinden birisini de alırdı. Ve bunu da kur'a ile belirlerdi. Benî Müstalik gazvesine çıkıldığında ise kur'a Hz. Âişe'ye çıkmıştı. Sefer dönüşünde ordu bir yerde konaklamış ve gece yarısından sonra yola koyulmuştu. İhtiyacından dolayı karargâhtan biraz uzaklaşan Hz. Âişe, döndüğünde boynundaki gerdanlığı unuttuğunu gördü. Tekrar geldiği yere giderek gerdanlığını buldu ve hemen ordunun bulunduğu yere geldi. Ancak o geldiğinde ordu yerinden hareket etmişti. Nasıl olsa gelir, beni alırlar düşüncesiyle oturup beklemeye koyuldu. Ordunun içerisinde, karargâhın terkinden sonra, geriye kalanları toplamakla vazifeli kimseler vardı. Bu gazvedeki görevli ise Saffan İbn Muattal adındaki sahabî idi. Bu şahıs bu görevle eski yerine dönünce orada oturan birini gördü. Yanına gelerek onu deveye bindirmiş ve öğle vaktine doğru orduya arkadan yetişmişlerdi.

Ancak böylesine basit bir olayı fırsat bilen münafıklar, bunu kendi emelleri doğrultusunda kullanmak istediler. Hz. Âişe'nin ordudan geri kalmasını, sonra da Saffan ile beraber arkadan gelmesini kötüye yorumlayarak bunu her tarafta yaymaya başladılar. Toplum bu olayla çalkalanıp durdu. Hatta bazı müslümanları da buna inandırmada başarılı oldular. Hz. Peygamber son derece üzgündü. İş, içinden çıkamaz bir duruma gelmişti. Ve sonunda Cenâb-ı Hakk, vahiyyle bu olayın gerçek yüzünü ortaya koyarak münafıkların bu konudaki planlarını açığa çıkardı.

Münafıklar, Hz. Peygamberin yanına geldiklerinde, kendilerinin onunla beraber savaşa çıkmaya hazır olduklarını söylerler, ancak cihâd emri gelince hemen sözlerini unutmuş gibi davranır ve kaçarlardı.

Münafıklar, kendileri savaşa katılmadıkları gibi, katılanları da engellemeye ve korkutmaya çalışıyorlardı. müslümanlarla Mekke müşrikleri arasında cereyan eden Uhud Savaşı'nda münafıklar, müslümanları terk ederek kaçmışlardı. Onlar, savaşa katılmaya çağrıldıkları hâlde, savaşın yapılacağını sanmadıklarını söylemişlerdi.

Yine müslümanların çok zor durumda kaldıkları, içten yahudilerin, dışarıdan da müşriklerin tehdidiyle yüz yüze geldikleri Hendek Savaşı'nda da münafıklar, aslî hüviyetlerini ortaya koyarak, müslümanların yalnız kalmasına, onların morallerinin yıkılmasına çalışmışlar ve mazeretler beyan ederek ordudan ayrıлып gitmişlerdi.

Kur'ân-ı Kerim, münafıklardan bazılarını ifşâ etmiş ve onların küfrüne hükmetmiştir. Ne var ki Allah Resûlü onlara, dinden dönen mürtedlerin hükmünü uygulamamış, aksine kendilerine o ve ashâbı tarafından müslüman muamelesi yapılmaya devam edilmiştir. Yüce Allah'ın, münafıklarla ilgili beyan ettiği şeyler, umumî hususlar olup belli birtakım şahısları tayin edici değildir. Bu ifadelerle hedeflenen, onları caydırmak ve uyarmak, bu şekilde kötü akıbetlerini görerek aralarında tevbe etmeye hazır olanların tevbe etmelerini sağlamaktır. Nitekim, Kur'ân'ın ifşâlarından sonra birçokları tevbe etmiştir. Çünkü onlar, söz konusu durumlara Allah'tan başkasının muttalî olamayacağını bilmekteydiler.

Kısaca münafıklara ait vermiş olduğumuz bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere, Medine'de ortaya çıkan nifak hareketi müslümanların baş belası olmuştur. İki yüzlü, hilekâr, yalancı vb. bütün kötü vasıfları hâiz bu insanlar, inandıklarını söyledikleri hâlde, her durumda müslümanları arkadan vurmuş, onların aleyhlerine olacak her olayın içinde yer almış ve İslâm'ın en büyük düşmanı olmuşlardır. Ancak Resûlullah, onların nifaklarını yüzlerine vurmamış, yumuşak davranmış ve belki de inanacaklarını temenni etmiştir. (Doç. Dr. Muhittin Akgül, 99 Soruda Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem)

500. Nağme: MÜNÂFIKLAR

Fethullah Gülen Hocaefendi

Her sestem ürken ve her sayhadan pirenlen dev görünümlü, içi boş kütükler...

*Din, iman düşmanlarının açıktan açığa diyanet ve mukaddesata sürekli hücum etmelerine karşılık münafık, çok defa dinî, millî ve vatanî değerlere saygılı görünerek her zaman ehl-i imanı aldatmaya çalışır.. her zaman sinsi davranır ve moda tabiriyle "takiyye"lerde bulunur.. yerinde herkesi dostça kucaklar ama, fırsat bulunca da arkadan hançerlemeyi ihmal etmez.

*Bir ayet-i kerimede münafıklar şöyle tavsif edilmiştir:

وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنْهُمْ خُشْبٌ مِّنْ سِنْدَةٍ يَحْسَبُونَ كُلَّ صِخْرَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ

“Sen onları gördüğünde kılıkları-kıyafetleri karşısında hayrete düşer (ve bunları bir şey zannedersin); konuşmaya kalktıklarında (kendilerini dinletirler), sen de dinlersin. (Ne var ki bu kimseler, ruh dünyaları itibarıyla) içleri bomboş kuru kütükler gibidirler. Her sestən ürker, her sayhadan pirenir ve her şeyi aleyhlerinde sanırlar. Düşmandır onlar. Onlardan sakın. Allah onların canlarını alsın. Nasıl bu hâle geliyorlar?” (Münâfikûn, 63/4)

*Bu âyet-i kerimede münafıkların bazı temel özellikleri anlatılmaktadır ki, bunları şöyle sıralayabiliriz:

-Onlar cismaniyet ve beden itibarıyla dikkat çekicidirler; meselâ iri kıyım, yapılı, cüsseli, görenlere tesir edecek ölçüde şık ve giyim-kuşamları açısından da görkemli ve göz alıcıdır. Ayrıca, onlar konuştuğlarında mutlaka sözlerini dinletirler. Öyle bir ton, üslûp ve diyalektikle konuşurlar ki, onları işittiğinizde sözlerine kulak verirsiniz.

-İşte bu iki belirgin vasıflarına rağmen münafıklar, elbise giydirilmiş kütükler veya duvara dayanmış keresteler gibidirler. Kalıpları fevkâlâdedir ama kalblerinden söz etmek zordur. Onlar kütük gibi kaskatı ve serttirler; zira kalbleri mühürlenmiştir, hak ve hakikat adına hiçbir şey anlamazlar; daha doğrusu anlayamazlar.

-Münafık, her ses ve her sözden irkilir, her hareketi kendi aleyhinde bir tecavüz hamlesi gibi görür, her kıpırdanışı da kendisine karşı bir baskın teşebbüsü şeklinde yorumlar ve bar bar bağırarak etrafında kıyametler koparır. Bu itibarla da Allah'ın, Peygamber'in, mü'minlerin, dinin ve davanın gerçek düşmanları işte bunlardır; nerede ortaya çıkıp sizi nasıl sokacağı belli olmayan akrep tipler de yine bunlardır.

-“*Hain korkak olur*” fehvasınca, münafıkların sineleri hep hıyanetle inip-kalkmaktadır ve nabızları da korkuyla atmaktadır. İman ehli için gerçek düşman bunlardır ve mü'minler kendi üslûplarını korumada kusur etmeden bunlardan sakınmalıdırlar. O hâlde siz de onlardan sakınmalısınız; zira her zaman ve her fırsatta sizi sokabilirler.. hem de topluma iyilik yapıyor olma mülâhazasıyla bunu yaparlar.

-Ve netice, Cenâb-ı Hak fezlekeyi koyuyor: *“Allah onların canını alsın, (onları kahretsin; imanı, imanın güzelliklerini gördükleri, iman cemaati içinde yaşadıkları hâlde) nasıl da hakka, hakikate sırtlarını dönüyorlar?”*

Münafık, sürekli gelgitler yaşar, herkese ayrı bir yüz gösterir ve tipik bir yüzüzlük örneği sergiler.

*Münafık eğer güçlü ise, hasım kabul ettiği cepheyi hem kendinin, hem sistemin, hem bütün insanlığın düşmanı gibi gösterir.. gösterir ve değişik vehimlerle, ihtimallerle zihninde mahkum ettiği bu mevhum cephe insanlarını hemen bitirmek veya bitirtmek ister: Çığırkanlık yapar, iftiraya tezvire başvurur, moda tabiriyle yargısız infazlarda bulunur ve ne yapıp yapıp onların hakkından gelmeye çalışır. Hele bir de medyatik gücü varsa, o ipe-sapa gelmeyen vehim ve kuruntularıyla haftalarca, hatta aylarca kamuoyunu meşgul eder, hem öyle bir eder ki, yığınlar

artık başka şey düşünemez hâle gelirler. Eğer güçsüz ve bunları yapabilecek durumda değilse, vehimlerinin bağrında besleyip büyüttüğü o düşman kampı karşısında, riyâdan tabasbusa, tabasbustan da aldatmaya her türlü melânete başvurur, her zaman iki yüzlü davranır –birkaç yüzlü de denebilir–. Ve kafasında kurduğu vehmî cepheler arasında sürekli gelgitler yaşar, herkese ayrı bir yüz gösterir ve tipik bir yüzüzlük örneği sergiler.

*Kur’an onların yalancılığını vurguluyor:

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَتَّهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ

“Münâfıklar sana geldiklerinde, ‘Şehadet ederiz ki, sen gerçekten Allah’ın Rasûlüsün.’ derler. Senin Kendisinin Rasûlü olduğunu Allah elbette biliyor. Ama Allah şehadet eder ki, münâfıklar (sana inanmamakta ve dolayısıyla) kesinlikle yalancıdırlar (ve yalan söylemektedirler).”
(Münâfikûn, 63/1)

Öyle münâfıklar vardır ki nifakını eşine, oğluna, kızına dahi sezdirmemiştir.

*Münâfıkların önderi Abdullah İbn Übey İbni Selül idi. Kendisini öyle gizlemişti ki onun münâfıklığını çok iyi birer mümin, birer büyük sahabi olan öz oğlu ve öz kızı dahi bilememişti. Peygamberimizin hicretinden önceki liderlik konumu sarsıldığı için, ömrünün sonuna kadar O’nu çekemedi. Her fırsatta mü’minler arasında fitne çıkarmaya çalışır, onların kuvve-i maneviyelerini kırmaya uğraşır, günümüzdeki moda tabirle sürekli algı operasyonları yapardı. Kendisinde izzet ve mü’minlerde zillet tevehhüm eden baş münafık ve hempalarının bir halini Kur’an-ı Kerim şöyle anlatır:

يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ

“Hem derler ki, ‘Medine’ye bir dönelim; göreceksiniz aziz olan, zelil olanı oradan dışarı atacaktır.’ Oysa izzet, Allah’ın, Rasûlü’nün ve mü’minlerindir. Ne var ki münâfıklar bunu bilmezler.” (Münâfikûn, 63/8)

Şüphesiz münâfıklar cehennemden en alt katındadırlar.

*Münafık hemen her zaman, içten içe güm güm gümler ve mevhum hasımları için ne komplolar ne komplolar plânlar.. plânlar da, hasım kabul ettiği kesim veya kimselerin sıkıntılı hâl ve kritik durumlarında gerçek niyetini hemen ortaya koyuverir. Sonra da başkalarının, “hüsnüzann”a binâen ardına kadar açık bıraktıkları kapıdan içeriye girerek akla-hayale gelmedik kötülüklerin hepsini yapar. Bundan dolayıdır ki, Kur’ân-ı Kerim münafığın sukutunu anlatırken şöyle buyurur:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا

“Şu kesindir ki münâfıklar cehennemden en alt katındadırlar. Onları oradan kurtaracak bir yardımcı da bulamazsın.” (Nisâ, 4/145)

*Bir saksığan farkına varmadan kendisini bülbül veya tavus kuşu zannedebilir. Maalesef günümüzde saksığan olduğu halde kendini tavus kuşu zanneden -bağışlayın- çok densizler var. Heyhat ki, İslam dünyası Haçlılar döneminde Haçlılardan çektiğinin ötesinde bu türlü saksığanlardan çekiyor.

Soru: Bir hadis-i şerifte Resûl-i Ekrem Efendimiz (sallâllahu aleyhi ve sellem) mü'mini ekinе, münafığı ise sedir ağacına benzetmiştir. Bu hadisi nasıl anlamalıyız?

Cevap: Söz konusu hadis-i şerif manen rivayet edildiği için, rivayetler arasında bazı lafız farklılıkları bulunmaktadır. Hadisin Müslim'de geçen lafzı şu şekildedir:

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الرَّزْعِ لَا تَزَالُ الرِّيحُ تُمِيلُهُ وَلَا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ يُصِيبُهُ الْبَلَاءُ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ كَمَثَلِ شَجَرَةِ الْأَرْزِ لَا تَهْتَرُ حَتَّى تَسْتَحْصِدَ

“Mü'minin misâli ekin gibidir. Ekini rüzgâr sallır durur. Mü'min de sürekli bela ve musibetlere maruz kalır. Münafık ise sarsılmaz (gibi duran) 'erze' ağacı gibidir. O, bir kere sarsıldığında kökünden sökülür, (bir daha doğrulamaz).” (Müslim, Sıfatü'l-münâfikîn 58)

Burada ilk olarak, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), mü'mini ekinе benzetmesinden mü'minin bela ve musibetler karşısındaki halini anlatabilmek için verilebilecek en güzel misalin ekin olabileceğini anlıyoruz. Bildiğiniz gibi rüzgâr, ekini kimi zaman sağdan gelip sola, soldan gelip sağa; kimi zaman önden gelip arkaya, arkadan gelip öne meylettirir, sallır durur. Bu durum karşısında ekin yere yatar ama rüzgâr, fırtına dindiğinde tekrar ayağa kalkar. İşte mü'min de, belâ ve musibetlerle sürekli ırgalanır, hayat boyu çeşit çeşit imtihanlara maruz kalır ama o, bütün bunlar karşısında, sarsılsa bile Allah'ın izni ve inayetiyle asla devrilmez. Evet, mü'min manen yükselmesi, saflaşip özüne ermesi, kötülüklerle mücadelede metafizik gerilimini sürekli canlı tutması ve daha bildiğimiz/bilemediğimiz nice hikmetlere binaen bu dünyada sürekli imtihanlara maruz kalır. Arapçaya uydurulan bir sözde de “el-Mü'minü beleviyyun.” denilerek bu hakikate dikkat çekilmiştir ki, bunun mânâsı; “Mü'min, sürekli belâya maruz kalan ve her zaman başına bela yağın insandır” demektir. Arapça dil yapısı itibarıyla cümle yanlış olsa da, mânâsı doğrudur. Nitekim Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur: “Belânın en şiddetlisi, en çetini, en başa çıkılmazı Peygamberlere, sonra da sırasıyla yakın olan insanlara gelir.” (Tirmizî, zühd 57; İbn Mâce, fiten 23)

Bu hadis zaviyesinden meseleye baktığımızda mesela ehl-i beytin maruz kaldıkları belâ ve musibetlerin başkalarına göre çok daha fazla olduğunu görürüz. Onlar türlü türlü işkencelere maruz bırakılmış; değişik iktidar ve güç odakları tarafından âdeta kolları kanatları koparılmış, hatta kimileri asılmış, kesilmiş ve şehadet şerbetini içerek Hakk'a yürümüştür. Fakat bununla beraber onların başına gelenler, sâbikûn-u evvelînin başına gelenlerin yanında çok küçük kalır. Sabikûn-u evvelînin başına gelenler de İnsanlığın İftihar Tablosu'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) başına gelenlerin yanında çok küçük kalır. Çünkü herkes seviyesine ve kamet-i kıymetine göre belalara maruz kalmıştır.

Kar, bora, fırtına zirvelerde olur!

Yüksek ruhtar hep zirvelerde olduklarından dolayı, kar çarpacaksa ilk defa onlara çarpar, dolu vuracaksa ilk defa onları vurur ve aynı şekilde öncelikle onların tepesi buz bağlar. Bir yönüyle her şey ilk soluğunu onların tepesinde alır. Mesela bir Hazreti Gazzâlî'yi düşünecek olursanız o, içinde bulunduğu toplum açısından belli bir dönem anlaşılmadığından, tehciire maruz bırakılmış, o da başını almış gitmiş, ıssız yerlere çekilmiş, mezarlarda tek başına dolaşmak zorunda kalmıştır. Abdülkadir Geylanî Hazretleri'nin münacatlarındaki serzeniş ve şikâyetlerine bakacak olursanız, nelere maruz kaldığını çok daha iyi anlarsınız. Aynı şekilde Ebu'l-Hasan eş-Şazilî Hazretleri'nin maruz kaldıkları da diğerlerinden farklı değildir.

Günümüze gelip çağın fikir mimarının çektiği sıkıntılara baktığınızda da, hayatında adeta ona gülmenin hiç nasip olmadığını görürsünüz. O, çok genç yaşta bugün bile rüyasının görülemediği çok önemli projelerle İstanbul'a gelmiş; fakat mabeyn-i hümayunun bu yüksek projelere akli ermediği için, onu, delice konuştuğu gerekçesiyle tımarhaneye attırmışlardır. O güzel proje ve teklifler gelip mabeyn-i hümayuna takıldığından dolayı, o günün basiretli insanları bile onun sözlerini anlayamamışlardır. Esasında "Bir mü'mine imanından dolayı 'deli' denilmedikçe, o kişi imanda kemale ermiş sayılmaz." İşte o kamet-i bâlâya da imanda kemale erdiğinden dolayı "deli" denilmiştir. Arkasından harbe iştirak etmiş, çok ağır şartlar altında günlerini geçirmiş, esir düşmüş ve esarette yine cefa görmüştür. Sonra sefa bulacağım diye kendi memleketine dönmüş fakat bu defa da ayrı bir cefayla karşılaşmıştır. Van'da mağaraya çekildiğinde bile rahat bırakılmamış, orada tek başına yaşarken derdest edilerek batıya sürülmüştür. Bundan sonraki otuz beş senelik hayatında da kimi din düşmanlığından, kimi kıskançlığından, hasedinden katiyen onu iflah etmemiştir; etmemiş ve sürgünler, zindanlar, tecritler, zehirlemeler, hapisler, muhakemeler, idam hükümleriyle yargılamalar hep birbirini takip edip durmuştur.

"İnsanlar neler çekmiş. Bizimkine de çekmek mi denir?"

Hâsılı, belâ ve musibetlerin en ağır peygamberlere ve ardından derecesine göre diğer insanlara isabet etmiştir. Bunun en önemli hikmetlerinden birisi ise şudur: Şayet bir davayı omuzlayan ve önde yürüyen insanlar bu tür büyük musibetlere maruz kalmazlarsa, arkadan gelen ve onları takip edenler başlarına gelen çok küçük sıkıntılardan bile şikâyet ederler. Bir sinek ısırması, bir arı sokması bile onlara ağır gelir. Akrep veya yılan gördüklerinde ise daha ısırılmadan feryat etmeye başlarlar. Fakat böyle durumlarda öndekilere bakar ve onların çok daha büyük sıkıntılara katlandıklarını görürlerse, bununla teselli olur ve "Yahu insanlar neler çekmişler. Bizimkine de çekmek mi denir? Onların çektiklerine bakınca bizimkinin sözünü etmek bile ayıp olur." derler. Bu itibarladır ki, temsil konumunda bulunan insanların hâlleri, arkadan gelenler için çok şey ifade eder. Onlara bakan insanlar, hayatlarını zehir zemberek hale getirecek hadiseleri farklı görmeye, farklı duymaya, farklı okumaya başlar ve netice itibarıyla yaşadıkları acıların bile tatlılaştığını görürler.

Münafığa gelince o; وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ كَمَثَلِ شَجَرَةِ الْأَرْزِ ifadeleriyle erz ağacına benzetiliyor. Söz konusu ağaç, ister selvi, ister çam, ister sedir, isterse çınar ağacı olsun, önemli değildir. Önemli olan, hadis-i şerifte münafığın لَا تَهْتَرُ حَتَّى تَسْتَحْصِدَ vasfıyla anlatılmasıdır. **Yani sarsılmaz gibi görünen o**

ağaç bir kere şiddetli bir fırtınaya maruz kalınca kökünden sökülür, devrilir ve bir daha doğrulamaz hale gelir. Evet, münafık çalılımlı çalılımlı salınıp hiç devrilmez zannedildiği anda şiddetli bir rüzgâra maruz kalınca öyle bir devrilir ki, bir daha ayağa kalkamaz. Ekin ise rüzgâr ne kadar şiddetli eserse essin, yattıktan sonra tekrar doğrulur, ayağa kalkar.

İşârî olarak hadis-i şerifle ilgili şöyle bir mülâhaza da akla gelmektedir: Bazen tek bir fert olarak mü'mini sarsan, onun başını döndüren, bakışını bulandıran hadiseler olabilir. Böyle bir fert kendini günaha salmış, muvakkat bir sarsıntıya maruz kalmıştır. Siz, bu şahsın elinden tutar, ona nasihat eder, doğru yolu gösterir ve böylece onu düştüğü yerden kaldırırsınız. Fert için bunu yapmak kolaydır. Fakat bir de umumi bir bela olarak bir toplumun kendini günaha salması, içten içe karbonlaşması ve devrilmesi vardır ki, işte bu, o koca çınarların devrilmesi gibi bir devrilmedir. Dolayısıyla onu tutup kaldırmanız, ona yeniden hayatiyet kazandırmanız ferde nispetle çok daha zordur.

Fakat günümüzde kendilerini din-i mübin-i İslâm'ı ikame etmeye adanmış ruhların gayesi işte bu yüce ve yüksek ufuk olmalıdır. Yani onlar toplumun her kesimine kucak açmalı, her yerde bir nabız gibi atmalı ve içinde buldukları topluma yeniden diriliş yollarını göstermelidir. Zira asıl büyük vazife, adanmışlara düşen asıl sorumluluk, devrilmiş olan böyle bir çınarı yeniden ayağa kaldırma ve bir kere daha ona canlılık kazandırmadır.